

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalárske kombinované štúdium
2009 – 2012

BAKALÁRSKA PRÁCA

Rastislav Neupauer

Drogová kriminalita a jej prevencia

Praha 2012

Vedúci bakalárskej práce: Doc. JUDr. Kudla Jozef, CSc.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies
2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Rastislav Neupauer

Drug-related crime and its prevention

Prague 2012

**The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Doc. JUDr. Kudla Jozef, CSc.**

Prehlásenie

Prehlasujem, že predložená bakalárska práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Použitú literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som pri spracovaní čerpal, v práci riadne citujem a sú uvedené v zozname použitej literatúry.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe dňa 14. 03. 2012

Rastislav Neupauer

Pod'akovanie

Týmto by som chcel poďakovať môjmu vedúcemu bakalárskej práce
Doc. JUDr. Jozefovi Kudlovi, CSc. za pomoc a cenné rady pri spracovaní
nasledujúcich kapitol.

Anotace

Bakalárska práca sa zaoberá pohľadom na drogovú kriminalitu a jej prevenciu. Má teoretický charakter a je rozdelená do štyroch kapitol. Vymedzuje základné pojmy z problematiky drogovej závislosti. Rozoberá drogovú kriminalitu a iné s drogami súvisiace trestné činy. Zaoberá sa aj drogami vo väzení a sociálnou reintegráciou užívateľov drog po prepustení z väzenia. V ďalšej časti sa zaoberá teoretickými východiskami programu prevencie drogových závislostí a inštitucionálnym zastrešením výkonu programu primárnej prevencie. V závere sa práca venuje legislatíve týkajúcej sa programu primárnej prevencie drogových závislostí.

Kľúčové pojmy

Drogy. Drogová kriminalita. Legislatíva. Prevencia. Typy drogových závislostí. Väzenie.

Annotation

The bachelor thesis deals with drugs crime and its prevention. It has theoretical character and it is divided into four chapters. It defines basic concepts regarding drugs addiction. It describes drugs crime and other criminal acts related to drugs. It also deals with drugs in prison and social reintegration of drugs users after being released from prison. In the following part, it deals with theoretical solutions of prevention program in drugs addictions and with institutional coping of execution of primary prevention program. In the conclusion, the thesis describes legislation concerning primary prevention program of drugs addictions.

Key words

Drugs. Drugs crime. Legislation. Prevention. Types of drugs addictions. Prison.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 DROGY A ICH NEGATÍVNE PÔSOBENIE V SPOLOČNOTI.....	8
1.1 Človek a drogy.....	8
1.2 Typy drogových závislostí.....	11
1.3 Užívanie drog v populácii.....	14
2 DROGOVÁ KRIMINALITA.....	16
2.1 Drogová kriminalita.....	16
2.2 Sekundárna drogová kriminalita.....	19
2.3 Drogy vo väzení.....	26
2.3.1 Sociálna reintegrácia užívateľov drog po prepustení z väzenia.....	28
3 PREVENCIA VOČI DROGOVEJ KRIMINALITE.....	29
3.1 Teoretické východiská programu prevencie drogových závislostí.....	29
3.2 Inštitucionálne zastrešenie výkonu programu primárnej prevencie drogových závislostí.....	32
4 LEGISLATÍVA TÝKAJÚCA SA PROGRAMU PRIMÁRNEJ PREVENIE DROGOVÝCH ZÁVISLOSTÍ.....	36
ZÁVER.....	40
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	41

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Rastislav Neupauer

Obor: Právo v podnikaní

Forma štúdia: kombinovaná

Názov práce: Drogová kriminalita a jej prevencia

Rok: 2012

Počet strán textu bez príloh: 40

Celkový počet strán príloh: 0

Počet titulov slovenskej literatúry a prameňov: 27

Počet titulov zahraničnej literatúry a prameňov: 9

Počet internetových zdrojov: 8

Vedúci práce: Doc. JUDr. Kudla Jozef, CSc.

ÚVOD

Drogy sú v súčasnosti na Slovensku veľmi rozšírené. Dnes už nikto nepochybuje o tom, že drogy zasiahli na Slovensku značnú časť ľudí, predovšetkým mládež. Objavujú sa medzi žiakmi na základných školách, v učňovských zariadeniach, medzi študentmi stredných a vysokých škôl, ale aj medzi dospelými. Veková hranica záujemcov o dostupné drogy za posledné roky značne klesla. Okrem zníženia vekovej hranice neustále sa rozvíjajúci drogový trh spôsobuje nárast počtu mladých, ktorí sa podieľajú na drogovom obchode. So vzrastajúcim drogovým trhom úmerne stúpa delikvencia mládeže, brutalita a iné asoiálne spoločenské javy.

Nevedomosť a neinformovanosť o tomto jave vyvoláva tendenciu k popieraniu, odmietaniu závažnosti problému, jeho iracionalizáciu. Jedine prostredníctvom široko koncipovanej prevencie, pravdivej informovanosti, schopnosti vnímať a rozlišovať somatické a behaviorálne zmeny rizikových jedincov sa môžeme vyhnúť a pomôcť tomuto neželanému javu. K tomu je nevyhnutne potrebná systematická osвета, neznalosť totiž blokuje sprostredkovanie včasnej pomoci. Je pravdepodobné, že miera zneužívania drog bude naďalej narastať.

Pre spracovanie danej témy sme využili dostupnú odbornú literatúru domácich aj zahraničných autorov, ako aj časopiseckej literatúry a internetových zdrojov.

Cieľom bakalárskej práce je poukázať na niektoré skutočnosti, príčinné faktory, ktoré sa významnou mierou podieľajú na vzniku drogovej závislosti a s ňou aj spojené sociálno – patologické javy.

Práca má teoretický charakter a je rozdelená do štyroch kapitol. V prvej kapitole vymedzujeme základné pojmy ako sú drogy a opisujeme ich negatívne pôsobenie v spoločnosti. V druhej kapitole sa zaoberáme drogovou kriminalitou a trestnými činmi, ktoré súvisia s drogovou závislosťou. V tretej kapitole opisujeme prevenciu voči drogovej kriminalite, kde sa zaoberáme teoretickými východiskami programu prevencie drogových závislostí a inštitucionálnym zastrešením výkonu programu primárnej prevencie drogových závislostí. V poslednej, štvrtej kapitole ponúkame prehľad legislatívy týkajúcej sa programu primárnej prevencie drogových závislostí.

1 DROGY A ICH NEGATÍVNE PÔSOBENIE V SPOLOČNOSTI

1.1 Človek a drogy

Je ťažké zistiť, odkedy ľudstvo zneužíva rozličné drogy, pretože táto história je stará ako ľudstvo samo. Príslušníci rôznych náboženstiev verili, že niektoré látky sú darom bohov a prinášajú povznesenú náladu a zabudnutie, alebo vyvolávajú rôzne extatické predstavy.¹

Latinský termín pre závislosť je „*addictus*“. Pôvodne znamenal predávanie tovaru medzi obchodníkmi. V oblasti závislosti ľudí od návykových látok sa objavuje aj iné slovo francúzskeho pôvodu – *accroché*. Toto slovo znamená napríklad o rybe, že je „chytená na háčik.“²

„Závislosť bola Svetovou zdravotníckou organizáciou WHO (1950) definovaná ako stav periodickej alebo chronickej intoxikácie, ktorá škodí človeku aj spoločnosti a je vyvolaná opakovaným užívaním prírodnej alebo syntetickej – drogy.“³

Z hľadiska klinickej psychiatrie predstavuje závislosť ochorenie, ktoré je potrebné liečiť. Takého chápanie závislosti neexistuje ešte dlho. O tom, že závislosť je primárny psychický stav (s možnými sekundárnymi fyzickými a sociálnymi následkami), sa však vie dlhšie, aj keď sa táto téza neprijíma celkom jednoznačne.⁴

Syndróm závislosti – ide o skupinu fyziologických, behaviorálnych a kognitívnych fenoménov, u ktorých má užívanie látky alebo realizovanie nejakej činnosti prednosť ako iné jednanie, ktoré si kedysi cenil viac.⁵

¹ PAVÚK, A. *Primárna prevencia drogových závislostí na základných a stredných školách*. Prešov : Prešovská univerzita Fakulta humanitných a prírodných vied, 1997, s. 8.

² Porov. KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha : Grada, 2001, s. 31.

³ BALOGOVÁ, B., MATULAY, M., MATULAOVÁ, T., ŽUPINA, M. *Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2003, s. 55.

⁴ Porov. GÖHLER, CH. - KÜHN, F. *Falošné vedomie. Kompetentne o drogách*. Bratislava : IKAR, 2001, s. 9.

⁵ Porov. NEŠPOR, K. *Návykové chováni a závislost*. Praha : Portál, 2007, s. 9-10.

„Závislosť predstavuje súbor príznakov, symptómov, ktoré vznikajú následkom pôsobenia príslušného podnetu na organizmus alebo psychiku, ale najmä pri jeho absencii.“⁶

Okrem látkových závislostí, ktoré sa vyvíjajú poopakovanom užívaní psychoaktívnej látky, patria k spoločensky nežiaducim javom i závislosti, ktorých mechanizmus vzniku prebieha odlišným spôsobom – bez prítomnosti návykovej látky, tzv. nelátkové závislosti.⁷

Výskumy jednoznačne dokázali vzťah medzi nízkou úrovňou vzdelania a závislosťou. Vzdelanie ovplyvňuje konzum alkoholu, predovšetkým prostredníctvom skupinovej normy tej ktorej sociálnej skupiny. Vlastná spotreba alkoholu je vo veľmi tesnom vzťahu k spotrebe priateľov a vo vzťahu k tomu, aký silný nátlak priatelia vyvíjajú, aby sa človek zúčastnil spoločného konzumu. To sú však výrazné sociálne faktory.⁸

Syndróm závislostí od návykových látok predstavuje súbor príznakov, ktoré sa vyvinú po opakovanom užívaní psychoaktívnej látky. Dá sa povedať, že v posledných rokoch sa ešte viac akceptuje existencia závislostí bez prítomnosti vyvolávajúcej látky pochádzajúcej z vonkajšieho prostredia – tzv. nelátkové závislosti.⁹

Definitívna diagnóza závislostí by sa obvykle mala stanoviť len vtedy, keď behom jedného roka došlo k trom alebo viacerým z nasledujúcich javov:

- silná túžba požívať látku alebo vykonávať obľúbenú činnosť,
- problémy so sebaovládaním,
- preukaz tolerancie k účinku látky (činnosti),
- postupné zanedbávanie iných potešení a záujmov,

⁶ HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociálna patológia a jej prevencia*. Banská Bystrica : UMB, 2004, s. 127.

⁷ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 340.

⁸ Porov. PAVÚK, A. *Človek a drogy*. Prešov : FHPV PU v Prešove, 1999, s. 37 – 38.

⁹ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 340.

- pokračovanie v užívaní alebo vykonávaní danej činnosti, aj keď existuje jasný dôkaz škodlivých následkov na človeku.¹⁰

„Droga je upravená surovina nerastného, rastlinného alebo živočíšneho pôvodu, ktorá je po vpravení do ľudského organizmu schopná vyvolať psychickú alebo fyzickú závislosť.“¹¹

Drogová závislosť je multidimenzionálne ochorenie, ktoré vyžaduje diferencovaný prístup k príjemcom služieb a zapojenie multidisciplinárneho personálu do procesu liečby – lekársky personál, psychológovia, psychoterapeuti a sociálni pracovníci spolupracujú na základe svojich odborných spôsobilostí. Služby musia byť zamerané na fyzický a psychologický stav osôb, ktoré sa uchádzajú o liečbu a sociálnu reintegráciu na základe vážnosti ich zdravotných porúch, sociálnych zdrojov, motivácie zbaviť sa drogovej závislosti, veku, pohlavia, sociálneho a kultúrneho zázemia.¹²

V dnešnej dobe milióny ľudí na celom svete užívajú omamné látky a drogy, ktoré vyvolávajú drogovú závislosť. Ľudstvo sa neuspokojuje len s doteraz vyvinutými drogami, ale hľadá stále nové látky, ktorými by svoju túžbu po droge uspokojilo.

„Nelegálne drogy sú považované za tretie najväčšie priemyselné odvetvie na svete. Ich zneužívanie prináša utrpenie jednotlivcovi a spoločnosti a stalo sa celosvetovým problémom, ktorý nerešpektuje geografické či štátne hranice. Odhaduje sa, že v roku 2007 približne 200 mil. ľudí vo svete užívalo drogy. Vývoj drogového problému vo svete výrazne vplýva na užívanie drog v Európe, kde užívanie drog v súčasnosti zostáva na historicky vysokej úrovni.“¹³

„Závislí ľudia obviňujú štát z ľahkej dostupnosti návykových látok a spoločnosť, ktorá už dnes nedokáže svoj štátny rozpočet naplniť bez predaja legálnych narkotík, sa zakaždým bráni že nikoho nenúti užívať legálne a ilegálne drogy.“¹⁴

¹⁰ Porov. NEŠPOR, K. *Návykové chováni a závislosť*. Praha : Portál, 2007, s. 10.

¹¹ ONDREJKOVIČ, P. et al. *Sociálna patológia*. Bratislava : Veda, 2001, s. 165.

¹² PAVELOVÁ, E. *Perspektívy sociálnej práce v oblasti závislosti*. Nitra : s. 13.

¹³ Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 4. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevencia/nps09_12.pdf

¹⁴ VACEK, J. a kol. *Drogová päťročnica*. Banská Bystrica : Závisť, 1997, s. 14.

Drogovú závislosť môžeme charakterizovať ako chorobný vzťah k drogám, ktorý je charakterizovaný nekontrolovateľnou túžbou dostať drogy akýmkoľvek spôsobom do organizmu.¹⁵

„Drogová závislosť je stav telesnej, psychickej, alebo oboch závislostí na droge, ktorý sa objavuje u osôb používajúcich periodicky alebo kontinuálne túto látku.“¹⁶

Drogovú závislosť môžeme deliť na:

Psychickú závislosť – zvláštne ladenie psychiky, ktoré núti jedinca k pravidelnému alebo sústavnému požívaniu látky. Užívateľ tak koná preto, aby si navodil príjemný psychický stav alebo aby zabránil vzniku nepríjemných pocitov.

Somatickú (fyzickú) závislosť – znamená adaptáciu organizmu na používanú látku. Dôjde k tomu, že požívaná látka sa stane nutnou súčasťou metabolizmu a jej vynechanie potom vedie k vzniku abstinenčných príznakov.¹⁷

„Toxikomániu možno charakterizovať štyrmi hlavnými znakmi:

- potreba stáleho periodického užívania drogy,
- tolerancia – prispôsobovanie organizmu droge,
- abstinenčný syndróm, fyzické a psychické príznaky,
- psychotické prispôsobenie, prejavujúce sa zmenami osobnosti narkomana.“¹⁸

1.2 Typy drogových závislostí

„Pojmy droga a drogová závislosť sa čoraz viac u nás postupne udomácňujú. Okrem skupiny ľudí, ktorých sa problematika drogovej závislosti bezprostredne dotýka (závislí a ich rodiny), existuje oveľa početnejšia skupina, ktorá je presvedčená o svojej imunite a imunite svojich blízkych voči drogám. Ich názor však nie je celkom správny

¹⁵ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 265.

¹⁶ LAJCHOVÁ, E., FANDELOVÁ, E., JUHÁSOVÁ, A. *Vybrané kapitoly zo psychopatológie*. Nitra : Filozofická fakulta Univerzity Konštantína filozofa, 2004, s. 63.

¹⁷ Porov. JANÍK, A., DUŠEK, K. *Drogy a spoločnosť*. Praha : Avicenum, 1990, s. 73.

¹⁸ BALOGOVÁ, B., MATULAY, M., MATULAOVÁ, T., ŽUPINA, M. *Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2003, s. 55-56.

a opodstatnený. Odborné odhady hovoria, že asi 15 % populácie je predurčených počas svojho života stať sa závislými na nejakej droge. Rovnaké percento osôb nemá šancu stať sa závislým. U ostávajúcich 70 % sú šance vyrovnané. Buď sa stanú závislými, alebo ostanú čistí. Nie malým problémom sú údaje o kontaktoch našej mládeže s drogami, o možnostiach ich výroby, resp. iného spôsobu ich zabezpečenia. Ak chceme pre našu mladú generáciu niečo urobiť, mali by sme sa snažiť ju predovšetkým naučiť vedľa drogy žiť¹⁹.

Drogy možno deliť podľa rôznych kritérií. Najčastejšie sa delia podľa legálnosti. V takom prípade hovoríme o ilegálnych (zakázaných drogách) a legálnych (bežne konzumované, tzv. kultúrne drogy).

Drogové závislosti by sme mohli podľa WHO rozdeliť takto:

- alkoholovo-barburátový typ,
- amfetamínový typ,
- cannabisový typ (drogy získané z indických konopí),
- kokaínový typ,
- halucinogénny typ,
- kachový typ,
- opiátový typ,
- solvenciový typ,
- tabakový typ,
- kofeínový typ.²⁰

¹⁹ KRAK, J. – KUKURA, M. *Vaše šťastie – nezávislosť*. Poprad: Centrum výchovnej a Psychologickej prevencie, 1997, s. 5.

²⁰ Porov. BALOGOVIÁ, B., MATULAY, M., MATULAOVIÁ, T., ŽUPINA, M. *Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2003, s. 56-57.

Podľa Ondrejkooviča (2009) by sme z hľadiska ich účinku mohli rozdeliť drogy do piatich skupín:

Drogy s prevažne sedatívnym účinkom: patria tu alkohol, barbituráty a nebarbiturátové sedatíva, hypnotiká, trankvilizéry a inhalačné prostriedky. Ich účinky spočívajú pri krátkodobom užívaní v celkovej uvoľnenosti, v dôsledku odstraňovania zábran vo zvýšenej aktivite, zhovorčivosti, účinkom môže byť aj pokoj, mierna eufória, ale aj spoločensky neprijateľné správanie.²¹

Drogy s prevažne povzbudzujúcimi účinkami (stimulanciá) : sem môžeme zaradiť kokaín, kokain a amfetamíny. Ich účinky spočívajú v dráždení centrálnej nervovej sústavy zvyšujú krvný tlak a zrýchľujú krvný obeh. Po eufórii sa zvyčajne dostavuje rozčúlenosť a úzkosť, bolesti hlavy, trasenia a pod. Vznik závislosti je zvyčajne fyzický aj psychický.²²

Halucinogény: patria tu marihuana, hašiš, LSD, MDMA, extáza, huby a pod., ktorých účinky spočívajú vo vyvolávaní stavov, podobných tranzu, ale i úzkosti a zmätku. Časté sú prípady eufórie a následnej depresie, ale aj vidiny. Účinky sú individuálne, často umocňujú pôvodné osobnostné vlastnosti konzumenta.²³

Narkotické látky: heroín, morfín, ópium, kodeín, syntetické opiáty a metadon. Tieto látky ponúkajú pocit eufórie, radosti, nadradenosti a sily, pritom oslabujú centrálnu nervovú sústavu a spôsobujú útlm dýchania. Sprievodným znakom sú zápcha, dávenie, potenie a neschopnosť sústrediť sa.²⁴

Stereoidy: ich účinky spočívajú v raste, vývoji svalstva a telového tkaniva, preto sa k ich užívaniu utiekajú hlavne kulturisti a športovci, ale aj nešportovci v nádeji, že zlepšia svoj vzhľad. Ich užívanie býva spojené s uhrovitosťou, nafúknutou tvárou, napätou kožou na svaloch, opuchmi nôh, triaškou, častými modrinami, vypadávaním vlasov, zvýšeným krvným tlakom, búšením srdca a pod.²⁵

²¹ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 270.

²² Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 271.

²³ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 271.

²⁴ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 272.

²⁵ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 273.

1.3 Užívanie drog v populácii

Drogy sú významným kriminogénnym faktorom ovplyvňujúcim celkový vývoj trestných činov. Pravidelné užívanie drog, závislosť od nich dokázu v človeku vypestovať také sklony, ktoré sa vplyvom rôznych, na pohľad malicherných situácií, môžu stať motívom spáchania závažných trestných činov. Najčastejšie sa vyskytujúcim problémom v súvislosti s drogami sú útoky narkomanov proti majetku. Ak narkoman používa vlastné, resp. rodinné prostriedky, je problém len v rámci tejto rodiny.

Konzumácia drog je naučeným správaním. Zo začiatku príjemný účinok užívania drog pôsobí ako pozitívny posilňovač a vedie k opakovanej konzumácii. Ak sa následne konzumuje droga v situáciách, ktoré konzument pociťuje ako negatívne, dochádza k javu, ktorý nazývame Kuplung (spojenie).²⁶

Otázka prečo ľudia užívajú drogy je veľmi stará. Pocity šťastia, nádeje a radosti, ktoré vznikajú pri konzumácii drog, vznikajú práve aktivovaním systému odmeňovania.²⁷

Celospoločenských problém nastáva, keď sa tieto zdroje vyčerpajú a narkoman je nútený získavať financie z iných, preňho ľubovoľných zdrojov. V takýchto prípadoch sa nezastaví pred bytovými krádežami, krádežami vecí z motorových vozidiel, v obchodoch a pod. Je známe, že predaj takto získaných vecí realizuje často hlboko pod cenu. Trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti sú výrazné najmä u žien – narkomaniiek. Sú známe trestné činy sprenevery cudzieho majetku, podvody na škodu cudzieho majetku, činy súvisiace s výrobou, distribúciou a obchodovaním s drogami, pranie špinavých peňazí a podobne.²⁸

Problematika drogovej závislosti vo vzťahu k mládeži je veľmi zložitá a citlivá. V rôznych súčasných sociologických výskumoch rodičia jednoznačne uvádzajú, že ich dieťa drogy neužíva. Pripúšťajú síce vážnosť tohto spoločenského problému, ale žiadny rodič nechce veriť, alebo pripustiť, že práve jeho dieťa by mohlo mať skúsenosti

²⁶ Porov. ONDREJKOVIČ, P. Prečo ľudia užívajú drogy. In *Sociálna prevencia - Drogové závislosti – prevencia Inormačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 11.

²⁷ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 279.

²⁸ Porov. NOCIAR, A. *Alkohol, drogy a osobnosť*. Bratislava: Asklepios, 2001, s. 24.

s drogami. Ich nebezpečenstvo vidíme v skutočnosti, že ohrozujú najmä mladých ľudí a práve v tejto oblasti sa kumulujú najväčšie problémy mládeže.

Užívanie drogy je závažným spoločenským problémom deviačného charakteru hlavne u mladistvých a mladých dospelých ľudí. Je rozšírené predovšetkým v malých sociálnych skupinách. Pri dlhodobom užívaní drogy dochádza k postupnej premene interpersonálnych vzťahov v skupine, k postupnej separácii alebo izolácii jednotlivca. Toxikománia sa objavuje v rôznych formách medzi deťmi, študentmi, vo všetkých typoch škôl. Rýchle sa znižuje veková hranica získavania prvých skúseností s drogou.

„Rozhodujúca pre vznik závislosti je ľudská psychika, aj keď nemožno povedať, že jestvuje osobnosť predurčená na vznik závislosti, s čím sa neraz stretávame v rôznych názoroch. Iste osobnostne znaky však spôsobujú ľahší vznik závislosti, ako napríklad nedostatočná frustračná tolerancia, nedostatočne silne ja alebo neuroticky vývoj osobnosti.“²⁹

Pocity šťastia, nádeje a radosti zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri rozhodovaní či konzumovať drogu alebo nie. Účinok drog však nie je iba telesný, pretože u väčšiny závislých konzumentov vyvolávajú drogy aj psychiatrické poruchy, priamo odvoditeľné od ich konzumácie.³⁰

²⁹ ONDREJKOVIČ, P. Prečo ľudia užívajú drogy. In *Sociálna prevencia - Drogové závislosti –prevencia Inormačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 11.

³⁰ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 279-280.

2 DROGOVÁ KRIMINALITA

2.1 Drogová kriminalita

V súčasnej dobe špecifický vplyv na šírenie sociálno-patologických javov má nepochybne aj rýchlosť kultúrnych a sociálnych zmien. Tieto zmeny predbiehajú prirodzený generačný posun v mnohých životných postojoch. Súčasne sociálne hodnoty a štandardy sú odmietane a pre nové chýbajú podmienky a vzory s jasnou štruktúrou. Do osobného, rodinného a sociálneho života sa negatívne premieta aj identifikácia s nevhodnými vzormi postojov a správania a táto situácia so sebou prináša aj socialno-patologické dôsledky.³¹

„V drogovej kriminalite boli zaznamenané kvalitatívne zmeny. Importom drog sa zaoberajú nielen zločinecké organizácie, u ktorých je obchod s drogami základným zdrojom príjmov, ale aj organizácie, ktoré navonok vykonávajú legálnu ekonomickú činnosť. Import heroínu na naše územie je z 90 % v rukách albánskych skupín. V ich čele stoja príslušníci štátov Macedónska, Juhoslávie, hlavne však Kosova, Bosny a Hercegoviny. Na nižších stupňoch hierarchie využívajú občanov Slovenskej republiky, ktorí spravidla pochádzajú zo sociálne slabších vrstiev, často z radov narkomanov, nezamestnaných, prostitútok a taxikárov.“³²

Pojem „drogová kriminalita“ a relevantné drogové trestné činy zahŕňajú: nedovolené prechovávanie drogy pre vlastnú potrebu; nedovolenú výrobu, obchodovanie alebo prechovávanie drogy; nedovolenú výrobu, respektíve zadováženie predmetu určeného na výrobu drogy a šírenie toxikománie. Samostatné užívanie drog nie je v Trestnom zákone SR kvalifikované ako trestný čin.³³

³¹ Porov. GAVALÉR, D. Stav drogovej kriminalita v Slovenskej republike. In *Sociálna prevencia - Drogové závislosti –prevencia Inormačno-vzdelávaci bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 15.

³² Porov. BUBELÍNI, J. *Aktuálne informácie z prevencie kriminality*. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2000. s. 11.

³³ Porov. Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

„Na dovoze kokaínu sa približne rovnakou mierou podieľajú albánske a slovenské zločinecké skupiny. Kokaín sa po získaní kontaktov na lacnejších producentov v Južnej Amerike prestáva dopravovať z Holandska. V skupinách, tvorených občanmi Slovenskej republiky, zohrávajú kľúčovú rolu bývalí slovenskí emigranti a navrátilci.“³⁴

Zo strany týchto skupín je snaha o korumpovanie policajtov, pracovníkov súdov, prokuratúry a ostatných orgánov štátnej správy.

Jedným z vonkajších prejavov obchodu s drogami je tzv. „kuriérna činnosť“. Zločinecké organizácie, ktorých organizátormi sú väčšinou cudzinci, využívajú našich občanov ako kuriérov. Kuriéri vykonávajú tak cezhraničný prevoz drog vo väčších množstvách, ako aj vnútroštátny rozvoz drog distribútorom a dílerom v menších množstvách. „Distribúcia drog je sústredená do väčších miest. Predaj drog je realizovaný pouličnou formou, bytovým predajom (forma, ktorá sa vyvinula po represívnych opatreniach polície na verejných priestranstvách) a predajom v zábavných podnikoch.“³⁵

Drogovú kriminalitu je možné iba do určitej miery riešiť zvyšovaním početného stavu polície, prokurátorov, sudcov a väzenskej služby, ako i zvyšovaním nákladov na ich činnosť. Východiska treba hľadať vo vyváženom vzťahu medzi represiou a prevenciou.³⁶

„Sledované trestné činy sú v Slovenskej legislatíve upravené nasledovne:

a) držba drog pre vlastnú potrebu

Nakoľko samotné užívanie drog nie je na Slovensku v zásade trestné, vzťahuje sa na prvý uvádzaný typ trestného činu iba § 171 NTZ neoprávnené prechovávanie OLPL, jedu alebo prekurzoru pre vlastnú potrebu. V závislosti od množstva

³⁴ Porov. BUBELÍNI, J. *Aktuálne informácie z prevencie kriminality*. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2000. s. 12.

³⁵ Porov. BUBELÍNI, J. *Aktuálne informácie z prevencie kriminality*. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2000. s. 12.

³⁶ Porov. GAVALÉR, D. Stav drogovej kriminalita v Slovenskej republike. In *Sociálna prevencia - Drogové závislosti –prevencia Inormačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 18.

prechováanej drogy sa odvíja celková výška trestnej sadzby, ktorá sa pohybuje od 3 do 5 rokov.

b) výroba, predaj a obchodovanie s drogami

Ekvivalentným paragrafom k uvedenému trestnému činu je § 172 NTZ, ktorý zahŕňa neoprávnenú výrobu, dovoz, vývoz, prevoz, prepravu, kúpu, predaj, výmenu, zadováženie, prechovávanie a sprostredkovanie drogy alebo prekurzoru po akúkoľvek dobu, výška trestu odňatia slobody sa v tomto prípade pohybuje od 4 – 10 rokov. Na 10 – 15 rokov sa páchatel' odsudzuje v prípade: ak už bol za obdobný čin raz odsúdený; ak drogu ponúka osobe, ktorá sa lieči z drogovej závislosti; ak bol trestný čin spáchaný „závažnejším“ spôsobom konania; na chránenej osobe; prípadne vo väčšom rozsahu. Trestná sadzba 15 – 20 rokov odňatia slobody sa ukladá: ak osoba spáchaním trestného činu spôsobí ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť; ak osoba spácha uvedený trestný čin voči osobe mladšej ako pätnásť rokov alebo prostredníctvom takej osoby prípadne ak spácha trestný čin v „značnom“ rozsahu. Najvyššia sadzba 20 – 25 rokov, prípadne výnimočný trest odňatia slobody na doživotie je uložený v prípade ak páchatel' spácha spomínaný trestný čin a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám respektíve smrť viacerých osôb; ako člen nebezpečného zoskupenia alebo spácha trestný čin vo „veľkom“ rozsahu.

c) vedenie motorového vozidla pod vplyvom drog

V SR neexistuje samostatný paragraf Trestného zákona, ktorý by špecificky upravoval trestnoprávnu zodpovednosť vedenia motorového vozidla pod vplyvom drog. Na uvedený skutok (trestný čin) sa vzťahuje iba ustanovenie § 289 NTZ „Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky“, ktoré sumárne zahŕňa ohrozenie pod vplyvom alkoholu a iných nelegálnych drog. Trestné sadzby sa pohybujú v rozmedzí 1 až 5 rokov, pričom horná hranica trestnej sadzby sa ukladá najmä v prípade ohrozenia života a zdravia ľudí, napr. pri vedení prostriedkov hromadnej dopravy.³⁷

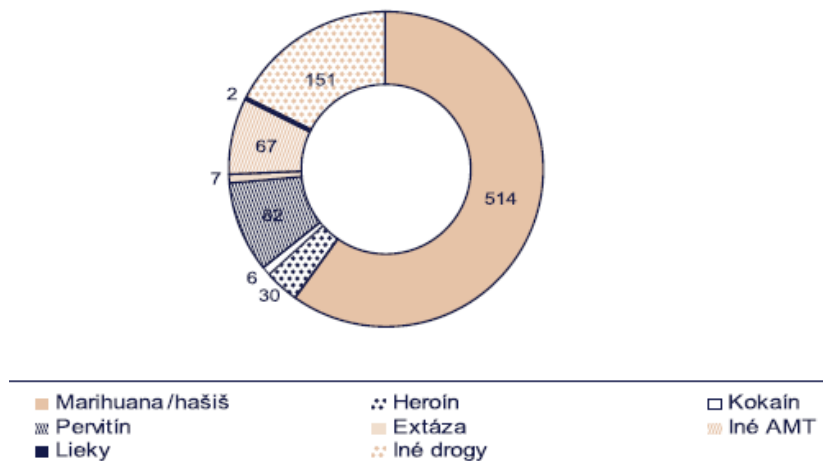
³⁷ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

2.2 Sekundárna drogová kriminalita

Podľa údajov MS SR bola v roku 2008 drogová závislosť uvedená ako dôvod spáchania trestného činu: krádeže (9), nebezpečného vyhrážania (8), marenia výkonu úradného rozhodnutia (7), útoku na verejného činiteľa (3), lúpeže (2), vydierania (2), ublíženia na zdraví (2), úverového podvodu (2), poškodzovania cudzej veci (2), porušovania domovej slobody (2) a jednorazovo v prípadoch ako vydieračský únos, podplácanie, výtržníctvo a falšovanie a pozmeňovanie identifikačných údajov vozidla.

Pre porovnanie, „drogová závislosť“ bola najčastejšie uvedená ako hlavný motív spáchania relevantných drogových trestných činov – v roku 2008 takto súdy odsúdili 409 osôb.³⁸

Obr. 1: Obžalovaní podľa § 171 – 174 NTZ a ekvivalentné § 186 – 188a STZ, podľa druhu drogy, v roku 2008.

Zdroj: GP SR, 2009. Pozn.: Skupina „iných drog“ zahŕňa všetky ostatné bližšie nešpecifikované druhy drog, ktoré neboli uvedené v záznamovom hárku GP SR o trestnom čine/páchateľovi.

Z celkového počtu obžalovaných za drogové trestné činy súvisiace s

³⁸ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

marihuanou (514) bol najvyšší podiel: za prechovávanie drogy pre vlastnú potrebu – vyše 73 % (373 obžalovaných). Naopak z celkového počtu obžalovaných za drogové trestné činy súvisiace s pervitínom (82), bol najvyšší podiel: za neoprávnenú výrobu, obchodovanie a prechovávanie drogy – vyše 69 % (54 obžalovaných).³⁹

Pranie špinavých peňazí

V SR neexistuje samostatný paragraf ktorý by sa špecificky zaoberal legalizáciou príjmov z drogovej trestnej činnosti, avšak trestný postih takýchto páchatel'ov je možný prostredníctvom ustanovenia § 233/4b. Uvedený paragraf umožňuje postih páchatel'a, ak spácha daný trestný čin vo vzťahu k veciam pochádzajúcim z obchodu s OLPL, jadrovými alebo vysokorizikovými chemickými látkami, zbraňami a ľudmi alebo z iného obzvlášť závažného zločinu.⁴⁰

Trestná činnosť spáchaná pod vplyvom drog

MS SR spracováva tiež štatistiku odsúdených, ktorí spáchali trestný čin pod vplyvom legálnej/nelegálnej drogy, prostredníctvom § 289/NTZ, resp. § 201/STZ „ohrozenia pod vplyvom návykovej látky“. Spáchanie trestného činu pod vplyvom inej návykovej látky ako je alkohol sleduje vo svojom štatistickom systéme aj GP.

V roku 2008 bolo za spáchanie trestných činov pod vplyvom inej návykovej látky (s výnimkou alkoholu) odsúdených 406 osôb, čo z celkového počtu odsúdených v danom roku (28 681) predstavuje podiel 1,42 % (podobne ako v roku 2007 – 1,46 %). Viac ako tretina odsúdených pochádzala z Bratislavského kraja (157), naopak najmenej odsúdených (12) zo Žilinského a Prešovského kraja (Štatistická ročenka MS SR, 2009).

Generálna prokuratúra evidovala 283 osôb v roku 2008, ktorým bolo ukončené trestné stíhanie v súvislosti so spáchaním trestného činu pod vplyvom inej návykovej látky ako alkoholu, kým v roku 2007 o 20 osôb menej (263). Prokuratúra z uvedeného

³⁹ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW:

http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

⁴⁰ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW:

http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

počtu stíhaných (283) obžalovala 163 osôb.⁴¹

Na základe Štatistickej ročenky 2010, ktorú uvádza sekcia justičnej informatiky a štatistiky MŠ SR uvádzame v tabuľkách prehľad o vplyve alkoholu a omamných látok na trestnú činnosť.

PREHĽAD O VPLYVE ALKOHOLU NA TRESTNÚ ČINNOSŤ (2006 - 2010)

Tab. č. 1

Kraj	Rok	Počet odsúdených			Z odsúdených pod vplyvom alkoholu bolo:			
		Spolu	z toho: pod vplyvom alkoholu		Žien		Mladistvých	
			počet	%	počet	%	počet	%
BA	2006	3 049	177	5,8	7	4,0	3	1,7
	2007	3 372	130	3,9	4	3,1	2	1,5
	2008	3 666	167	4,6	6	3,6	0	-
	2009	4 071	180	4,4	7	3,9	3	1,7
	2010	3 905	174	4,5	8	4,6	1	0,6
TT	2006	2 326	173	7,4	8	4,6	2	1,2
	2007	2 583	247	9,6	8	3,2	3	1,2
	2008	2 811	239	8,5	11	4,6	3	1,3
	2009	3 006	162	5,4	5	3,1	1	0,6
	2010	3 054	115	3,8	5	4,3	0	-
TN	2006	2 040	173	8,5	9	5,2	0	-
	2007	2 207	281	12,7	10	3,6	2	0,7
	2008	2 381	418	17,6	10	2,4	10	2,4
	2009	2 696	441	16,4	13	2,9	17	3,9
	2010	2 806	410	14,6	17	4,1	10	2,4
SR	2006	25 764	2 407	9,3	89	3,7	42	1,7
	2007	27 067	2 872	10,6	92	3,2	57	2,0
	2008	28 681	3 131	10,9	100	3,2	57	1,8
	2009	30 953	3 006	9,7	91	3,0	71	2,4
	2010	31 179	2 537	8,1	90	3,5	66	2,6

⁴¹ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

V tabuľke č. 1 môžeme pozorovať, že Bratislavskom kraji bolo najviac trestných činov spáchaných pod vplyvom alkoholu v roku 2009 (180). V Trenčianskom kraji to bolo v roku 2007 (až 247 trestných činov) a Trnavskom kraji bol kritický rok 2009, kedy bolo spáchaných 441 trestných činov.

PREHEAD O VPLYVE ALKOHOHU NA TRESTNÚ ČINNOSŤ (2006 - 2010)

Tab. č. 2

Kraj	Rok	Počet odsúdených			Z odsúdených pod vplyvom alkoholu bolo:			
		Spolu	z toho: pod vplyvom alkoholu		Žien		Mladistvých	
			počet	%	počet	%	počet	%
NR	2006	3 136	346	11,0	15	4,3	11	3,2
	2007	3 407	353	10,4	13	3,7	6	1,7
	2008	3 096	366	11,8	15	4,1	4	1,1
	2009	3 569	324	9,1	4	1,2	1	0,3
	2010	3 654	284	7,8	9	3,2	10	3,5
ZA	2006	2 672	492	18,4	11	2,2	5	1,0
	2007	2 938	560	19,1	16	2,9	13	2,3
	2008	2 938	537	18,3	9	1,7	6	1,1
	2009	3 346	519	15,5	16	3,1	23	4,4
	2010	3 143	387	12,3	13	3,4	8	2,1
BB	2006	3 555	393	11,1	19	4,8	12	3,1
	2007	3 940	554	14,1	19	3,4	16	2,9
	2008	4 738	606	12,8	26	4,3	15	2,5
	2009	5 128	508	9,9	22	4,3	12	2,4
	2010	4 747	381	8,0	5	1,3	11	2,9
SR	2006	25 764	2 407	9,3	89	3,7	42	1,7
	2007	27 067	2 872	10,6	92	3,2	57	2,0
	2008	28 681	3 131	10,9	100	3,2	57	1,8
	2009	30 953	3 006	9,7	91	3,0	71	2,4
	2010	31 179	2 537	8,1	90	3,5	66	2,6

V tabuľke č. 2 môžeme pozorovať, že Nitrianskom kraji bolo najviac trestných činov spáchaných pod vplyvom alkoholu v roku 2008 (366). V Žilinskom kraji to bolo

v roku 2007 (až 560 trestných činov) a Banskobystrickom kraji bol kritický rok 2009, kedy bolo spáchaných až 604 trestných činov pod vplyvom alkoholu.

PREHEAD O VPLYVE ALKOHOLU NA TRESTNÚ ČINNOSŤ (2006 - 2010)

Tab. č. 3

Kraj	Rok	Počet odsúdených			Z odsúdených pod vplyvom alkoholu bolo:			
		Spolu	z toho: pod vplyvom alkoholu		Žien		Mladistvých	
			počet	%	počet	%	počet	%
PO	2006	4 094	284	6,9	6	2,1	4	1,4
	2007	4 230	388	9,2	9	2,3	9	2,3
	2008	4 197	431	10,3	5	1,2	13	3,0
	2009	4 405	447	10,1	14	3,1	10	2,2
	2010	4 594	429	9,3	19	4,4	14	3,3
KE	2006	4 818	357	7,4	14	3,9	5	1,4
	2007	4 273	338	7,9	13	3,8	6	1,8
	2008	4 757	352	7,4	18	5,1	6	1,7
	2009	4 597	402	8,7	10	2,5	4	1,0
	2010	5 050	354	7,0	13	3,7	12	3,4
ŠP.TR. SÚD	2006	74	12	16,2	0	-	0	-
	2007	117	21	17,9	0	-	0	-
	2008	97	15	15,5	0	-	0	-
	2009	135	23	17,0	0	-	0	-
	2010	226	3	1,3	1	33,3	0	-
SR	2006	25 764	2 407	9,3	89	3,7	42	1,7
	2007	27 067	2 872	10,6	92	3,2	57	2,0
	2008	28 681	3 131	10,9	100	3,2	57	1,8
	2009	30 953	3 006	9,7	91	3,0	71	2,4
	2010	31 179	2 537	8,1	90	3,5	66	2,6

V tabuľke č. 3 môžeme pozorovať, že Prešovskom kraji bolo najviac trestných činov spáchaných pod vplyvom alkoholu v roku 2009 (447) a Košickom kraji bol kritický rok 2009, kedy bolo spáchaných 402 trestných činov pod vplyvom alkoholu.

Z daných výsledkov v tabuľkách č. 1-3 môžeme taktiež pozorovať, že na území celej Slovenskej republiky bolo najviac trestných činov spáchaných pod vplyvom alkoholu v roku 2008, kedy bolo spáchaných 3131 trestných činov.

**PREHLAD O VPLYVE NÁVYKOVÝCH LÁTOK (DROG) NA TRESTNÚ ČINNOSŤ V
ROKoch 2006 - 2010**

Tab. č. 4

Kraj	Rok	Počet odsúdených:		
		spolu	z toho pod vplyvom drog	
			počet	%
BA	2006	3 049	200	6,56
	2007	3 372	191	5,66
	2008	3 666	157	4,28
	2009	4 071	144	3,54
	2010	3 905	46	1,18
TT	2006	2 326	26	1,12
	2007	2 583	39	1,51
	2008	2 811	60	2,13
	2009	3 006	57	1,90
	2010	3 054	27	0,88
TN	2006	2 040	17	0,83
	2007	2 207	28	1,27
	2008	2 381	31	1,30
	2009	2 696	22	0,82
	2010	2 806	26	0,93
NR	2006	3 136	29	0,92
	2007	3 407	52	1,53
	2008	3 096	47	1,52
	2009	3 569	52	1,46
	2010	3 654	69	1,89
SR	2006	25 764	321	1,25
	2007	27 067	394	1,46
	2008	28 681	406	1,42
	2009	30 953	383	1,24
	2010	31 179	269	0,86

V tabuľke č. 4 môžeme uvádzať prehľad o vplyve návykových látok na trestnú činnosť a z výsledkov môžeme usúdiť, že Bratislavskom kraji bolo najviac trestných činov spáchaných v roku 2006 (200), v Trenčianskom kraji to bolo v roku 2008 (60

trestných činov), v Trnavskom kraji bol kritický rok 2008, kedy bolo spáchaných 31 trestných činov a v Nitrianskom kraji bolo v roku 2010 spáchaných 69 trestných činov.

PREHEAD O VPLYVE NÁVYKOVÝCH LÁTOK (DROG) NA TRESTNÚ ČINNOSŤ V ROKOCH 2006 - 2010

Tab. č. 5

Kraj	Rok	Počet odsúdených:		
		spolu	z toho pod vplyvom drog	
			počet	%
ZA	2006	2 672	4	0,15
	2007	2 938	17	0,58
	2008	2 938	12	0,41
	2009	3 346	13	0,39
	2010	3 143	9	0,29
BB	2006	3 555	25	0,70
	2007	3 940	35	0,89
	2008	4 738	35	0,74
	2009	5 128	30	0,59
	2010	4 747	35	0,74
PO	2006	4 094	4	0,10
	2007	4 230	17	0,40
	2008	4 197	12	0,29
	2009	4 405	7	0,16
	2010	4 594	15	0,33
KE	2006	4 818	16	0,33
	2007	4 273	15	0,31
	2008	4 757	52	1,22
	2009	4 597	54	1,17
	2010	5 050	42	0,83
SR	2006	25 764	321	1,25
	2007	27 067	394	1,46
	2008	28 681	406	1,42
	2009	30 953	383	1,24
	2010	31 179	269	0,86

V tabuľke č. 5 môžeme pozorovať, že Žilinskom kraji bolo najviac trestných činov spáchaných v roku 2007 (17) pod vplyvom návykových látok, v Banskobystrickom kraji bolo v rokoch 2007, 2008 a 2010 spáchaných rovnako 35

trestných činov, v Prešovskom kraji bol kritický rok 2007, kedy bolo spáchaných 17 trestných činov a v Košickom kraji bolo v roku 2009 spáchaných 54 trestných činov.

Z daných výsledkov v tabuľkách č. 4 a 5 môžeme pozorovať, že na území celej Slovenskej republiky bolo najviac trestných činov spáchaných pod vplyvom návykových látok v roku 2008, kedy bolo spáchaných 406 trestných činov.

2.3 Drogy vo väzení

Rutinné celoštátne informácie o typoch a vzoroch užívania drog medzi väzňami sú zriedkavé a nesystematické. Mnoho dostupných údajov v EÚ pochádza zo štúdií *ad hoc*, ktoré využívajú vzorky rôznej veľkosti a ktorých výsledky je veľmi ťažké extrapolovať.⁴²

V porovnaní so všeobecnou populáciou sú vo väzenskej populácii užívatelia drog zastúpení nadpriemerne. Vo väčšine štúdií v EÚ sa uvádza celoživotná prevalencia užívania drog medzi väzňami nad 50 %; vo väzenských populáciách, centrách policajného zadržania a rôznych krajinách však kolíše od 22 % do 86 %. V EÚ sa prevalencia pravidelného užívania drog alebo drogovej závislosti v dobe predchádzajúcej uväzneniu pohybuje od 8 % do 73 %.⁴³

Najväčší počet drogovovo závislých evidoval ÚVV a ÚVTOS v Leopoldove (176), naopak najnižší počet bol zaznamenaný v ÚVV v Levoči (1). Užívanie primárnych drog pred nástupom do väzenia bolo pri vstupných prehliadkach potvrdené u 651 osôb. Najčastejšie užívanou nelegálnou drogou bol heroín, za ktorým nasledoval pervitín a marihuana. Z aplikačných foriem výrazne dominovala intravenózna forma (372), za ňou nasledovalo: fajčenie (111), iné bližšie nešpecifikované aplikačné formy (81), orálna aplikácia (74) a šnupanie (13).⁴⁴

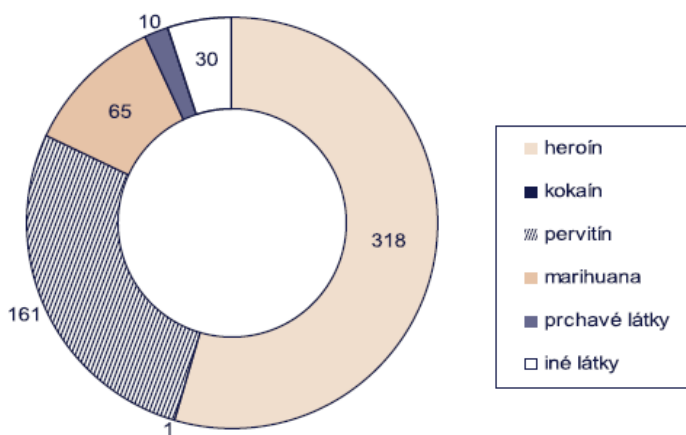
⁴² Užívatelia drog vo väzení. [online] 2005. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://ar2005.emcdda.europa.eu/sk/page082-sk.html>

⁴³ Užívatelia drog vo väzení. [online] 2005. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://ar2005.emcdda.europa.eu/sk/page082-sk.html>

⁴⁴ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_ttrestnych_cinov_s%20drogami_2008

V nasledujúcej časti ponúkame v obrázku č. 2 spektrum primárnych drog, ktoré obvinení/odsúdení užívali pred nástupom do väzenia.

Obr. 2: Spektrum primárnych drog, ktoré obvinení/odsúdení užívali pred nástupom do väzenia (2008).

Zdroj: ZVJS, 2009.

Väčšina užívateľov drog po nástupe do väzenia užívanie drog obmedzí alebo s ním skončí. Mnohí väzni však pokračujú v užívaní drog aj po uväznení a niektorí začínajú užívať drogy až vo väzení. Podľa dostupných štúdií počas pobytu vo väzení uvádza užitie drog 8 % až 60 % väzňov a 10 % až 42 % uvádza ich pravidelné užívanie.⁴⁵

Celoživotná prevalencia injekčného užívania drog medzi väzňami sa všeobecne uvádza v rozmedzí 15 % až 50 %; niektoré štúdie však uvádzajú hodnoty od 1 % do 69 %. Dostupné porovnateľné údaje svedčia, že mladí páchatelia sú injekčnými užívateľmi s menšou pravdepodobnosťou, než dospelí a že vo väzenskej populácii užívajú injekčne drogy skôr ženy než muži. Na základe viacerých štúdií realizovaných

⁴⁵ Užívateľia drog vo väzení. [online] 2005. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://ar2005.emcdda.europa.eu/sk/page082-sk.html>

v EÚ zistili, že asi tretinu dospelých väzňov mužského pohlavia tvoria injekční užívatelia drog. Drogy si vo väzení vstrekuje 0,2 % až 34 % väzňov.⁴⁶

V roku 2008 bolo v zariadeniach Zboru väzenskej a justičnej stráže umiestnených spolu 8 549 obvinených a odsúdených, z ktorých 996 osôb (11,65 %) deklarovalo užívanie primárnych drog pred nástupom výkonu väzby, respektíve výkonu trestu odňatia slobody (v roku 2007 bol porovnateľný podiel 11,93 %).⁴⁷

2.3.1 Sociálna reintegrácia užívateľov drog po prepustení z väzenia

Podľa informácií ZVJS sa pri prepúšťaní na slobodu venuje odsúdeným pozornosť predovšetkým zo strany sociálneho pracovníka ústavu, pričom osobitný dôraz je kladený práve na osoby drogovu závislé. Pred prepustením z výkonu trestu odňatia slobody sociálny pracovník spracováva oznámenie o nadchádzajúcom prepustení z výkonu trestu, ktoré zasiela príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v mieste trvalého bydliska odsúdeného, v ktorom okrem iného uvádza oblasti, v ktorých je potrebné venovať sa odsúdenému aj po prepustení z výkonu trestu. Okrem toho sociálny pracovník vykonáva s odsúdenými, ktorým sa blíži termín prepustenia na slobodu individuálne pohovory, počas ktorých odsúdeným poskytuje základné informácie z oblastí vybavovania dokladov, ubytovania, zamestnania a v prípade drogovu závislých aj o resocializačných centrách a liečebniach, v ktorých sa vykonáva liečba drogových závislostí. Vo vybraných prípadoch je osobám po prepustení z väzenia priznaný a jednorázovo vyplatený resocializačný príspevok na zabezpečenie nevyhnutých vecí osobnej potreby.⁴⁸

⁴⁶ Užívatelia drog vo väzení. [online] 2005. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://ar2005.emcdda.europa.eu/sk/page082-sk.html>

⁴⁷ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

⁴⁸ Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_trestnych_cinov_s%20drogami_2008

3 PREVENIA VOČI DROGOVEJ KRIMINALITE

3.1 Teoretické východiská programu prevencie drogových závislostí

„Nárast užívania viacerých drog súčasne vrátane kombinácie užívania legálnych a nelegálnych látok predstavuje nové výzvy pre prevenciu a liečbu ako jedných z nástrojov ochrany zdravia občanov Európskej únie.“⁴⁹

Predpokladom pre účinnú liečbu a predchádzanie vzniku závislosti sú poznatky o príčinách a mechanizmoch ich vzniku. Výrazným faktorom vzniku závislosti je s veľkou pravdepodobnosťou genetická transmisia, významným faktorom sa javia byť aj biochemické zvláštnosti organizmu. Ďalšími dôležitými faktormi sú osobnostná štruktúra postihnutého, prostredie a tolerantné postoje spoločnosti, droga a jej dostupnosť, podnet, štartér. U väčšiny mladých má užitie drogy povahu experimentovania a našťastie, drvivá väčšina mladých ľudí prekoná obdobie dospievania bez ujmy. Niektorým mladým sa však experimentovanie vymkne z rúk a nadmerné užívanie drog sa stane závislosťou, čím ohrozujú seba aj iných. Na dnešných adolescentov bola už od základnej školy zameraná intenzívna protidrogová kampaň.⁵⁰

Spoločnosť sa snaží o prevenciu vzniku závislostí. Najlepšou prevenciou pre jedinca je však objavenie hodnotného životného zmyslu.⁵¹

Prevencia podľa Libu, predstavuje v najširšom slova zmysle posilňovanie pozitívnych podmienok a vplyvov spoločenského systému.⁵²

⁴⁹ Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 4. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevencia/nps09_12.pdf

⁵⁰ ROSENBAUM, M. *Bezpečnosť na prvom mieste*. Bratislava : Drug Policy Alliance, 2002, s. 5 - 6.

⁵¹ NEŠPOR, K. *Návykové chováni a závislost*. Praha : Portál, 2000, s. 88 – 90.

„Pojem „prevencia“ je odvodený z latinského slova „praeventus“ a znamená predchádzanie, ochrana pred potencionálnym ohrozením.“⁵³

Podľa Rovného je prevencia, predchádzanie telesných a duševných porúch zdravia a ich následkov u jednotlivcov a populačných celkov.⁵⁴

Prevenciu môžeme chápať aj ako „systém opatrení zameraných na znižovanie prípadne vylúčenie rizika výskytu určitých životných situácií, stavov, procesov, javov, negatívne pôsobiacich na človeka alebo skupiny ľudí, pod vplyvom existujúcich životných, pracovných, sociálno-ekonomických podmienok a spôsobu života“⁵⁵.

Pri prevencii „ide o predchádzanie vzniku alebo možného vzniku zdravotných, sociálnych alebo iných problémov.“⁵⁶

Podľa Hroncovej (1996) môžeme prevenciu sociálnej patológie členiť na:

- *všeobecnú prevenciu* - zahŕňa komplex sociálno-ekonomických, kultúrno-výchovných, organizačno - riadiacich a právnych opatrení štátu zameraných na boj proti toxikománii, kriminalite a iným nežiaducim javom. Ide najmä o súbor právnych noriem a kultúrno-osvetových zariadení a škôl.

- *Špeciálnu prevenciu* - predstavuje súhrn opatrení špeciálnej povahy, ktoré sú zamerané na jednotlivé sociálne skupiny. Musí byť adresnejšia a konkrétnejšia, a preto je uskutočňovaná odborníkmi. Uskutočňujú ju špeciálne výchovné zariadenia.⁵⁷

Pomerne zaužívané a platí to aj pre oblasť sociálnej prevencie je členenie typov klientov z hľadiska ich príčin a prejavov ich problémov. Na základe tohto členenia rozlišujeme nasledovné členenia jednotlivých typov klientov:

- *Sociálna patológia* - patria sem klienti, u ktorých sa prezentovali sociálno-patologické javy ako delikvencia, kriminalita, poruchy správania, prostitúcia, násilie, suicidálne prejavy, závislosti a pod.

⁵² Porov. LIBA, J. *Výchova k zdraviu a prevencia drogových závislostí*. Prešov : MPC, 2002, s. 19.

⁵³ HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociálna patológia a jej prevencia*. Banská Bystrica : UMB, 2004, s. 26.

⁵⁴ Porov. ROVNÝ, I. *Preventívne lekárstvo*. Martin : Osveta, 1995, s. 15.

⁵⁵ LIBA, J. *Zdravie, drogy a drogové závislosti. Terminologické a výkladové minimum*. Prešov : MC, 2001, s. 57.

⁵⁶ SCHAVEL, M. - ČISECKÝ, F. - OLÁH, M. *Sociálna prevencia*. Bratislava : Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2010, s. 7.

⁵⁷ Porov. HRONCOVÁ, J. *Sociológia výchovy*. Banská Bystrica : UMB, 1996, s. 90.

- *Problémy veku* - túto skupinu tvoria klienti rizikového správania z dôvodu vývinových aspektov, ide predovšetkým o obdobie detstva, dospelovania a staroby.

- *Sociálne skupiny* - klientmi sociálnej práce sa stávajú ľudia, ktorí sa identifikujú s normami a ideológiou rôznych kultúrnych, sociálnych a extrémistických skupín. Príslušníci týchto skupín sú charakterizovaní odlišným životným štýlom.

- *Zdravotné problémy* - spoločnou črtou tejto skupiny klientov sú somatické a psychické ochorenia, príznaky porúch, dlhodobá hospitalizácia, chronicita, nesamostatnosť, akceptácia ochorenia.

- *Sociálno-ekonomické aspekty* - početnú skupinu klientov sociálnej práce tvoria aj v našej spoločnosti ľudia nezamestnaní, bezdomovci a ľudia žijúci na hranici chudoby.

- *Zdravotné postihnutie* - klientmi sociálnej práce sú jedinci, ktorí sú mentálne, zmyslovo alebo telesne postihnutí.⁵⁸

Spoločnosť ako aj jedinec sa vyznačuje tendenciou brániť sa pred vecami, ktoré ho ohrozujú, alebo akokoľvek poškodzujú. Je dokázané, že repersie, ktoré obmedzujú dostupnosť návykových látok nemôžu samé o sebe problém drogových závislostí vyriešiť. Stále viac sa kladie dôraz na opatrenia, ktoré urobia jedinca, ako aj spoločnosť ako takú odolnými voči lákadlu drog. Samotné slovo prevencia sa vo všeobecnosti používa na označenie predchádzaniu, alebo zabráneniu určitých rizík. Hlavným jeho cieľom je vopred sa vyhnúť problému, vedieť o jeho existencii a z neho vyplývajúcich nebezpečenstvách.⁵⁹

Úlohou štátu na úseku prevencie je vytyčovať a legislatívne zabezpečovať hlavne smery štátnej politiky. Preventívne aktivity by mali mať miestny charakter a mala by sa do nich aktívne zapájať verejnosť. A netreba zabúdať na oblasť medicíny, sociálneho zabezpečenia, práva, ekonomiky, školstva a ďalšie činnosti. Na komplexne riešenie problému je potrebné vynaložiť mnoho úsilia, lebo jeho odsúvanie do neurčita

⁵⁸ SCHAVEL, M. - ČISECKÝ, F. - OLÁH, M. *Sociálna prevencia*. Bratislava : Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2010, s. 33.

⁵⁹ Porov. Drogov a drogové závislosti. [online] 2010. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://www.narodnyzdravotnyregister.sk/zajimavosti/30-drogy-a-drogove-zavislosti/>

sa v budúcnosti negatívne prejaví. To by si mali uvedomiť predstavitelia štátu, mimovládne organizácie, ale i široká verejnosť.⁶⁰

Preveniu môžeme deliť na:

Primárnu prevenciu - predstavuje predchádzanie vzniku poruchy a úsilie o zachovanie zdravia, rovnováhy a stability. Ide tu predovšetkým o posilňovanie pocitu vlastnej hodnoty a samostatnosti a o podporu kompetencie konania. Z hľadiska rizík vyplývajúcich zo závislosti od návykových látok má primárna prevencia kľúčové postavenie.

Sekundárnu prevenciu - je oblasťou činnosti prevenčných pracovníkov: psychológov, psychiatrov, sociálnych pedagógov i sociálnych pracovníkov, ktorí prešli špeciálnou odbornou prípravou. Sociálna prevencia nastupuje pri ohrození závislosťou. Má zabrániť vzniku porúch sociálneho a psychického vývinu, zachytiť ich v počiatočnom štádiu. Cieľom sekundárnej prevencie je zmeniť získané systémy závislosti a dosiahnuť stav zdravia, ktoré je chápané ako výsledok vlastného pričinenia.

Terciárnu prevenciu - sa prevažne vykonáva pri následnej starostlivosti, teda pri liečebnom postupe medzi terapiou a samotným životom závislého človeka. Táto prevencia spočíva od detoxikácie (vytriezvenia), k psychoterapeutickej, až posterapeutickej starostlivosti, ktorá má najmä sociálny charakter.

Patrí sem predovšetkým resocializácia a rehabilitácia v rámci drogových závislostí rôzneho druhu (alkohol, drogy, patologické hráčstvo), ako proces „trénovania“ návratu do života bez užívania drog.⁶¹

3.2 Inštitucionálne zastrešenie výkonu programu primárnej prevencie drogových závislostí

⁶⁰ Porov. GAVALÉR, D. Stav drogovej kriminalita v Slovenskej republike. In: *Sociálna prevencia - Drogové závislosti –prevencia Inormačno-vzdelávaci bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 18.

⁶¹ Porov. Drogy a drogové závislosti. [online] 2010. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://www.narodnyzdravotnyregister.sk/zajimavosti/30-drogy-a-drogove-zavislosti/>

Problematika boja proti drogám sa v posledných desaťročiach opodstatnene dostala do centra spoločenskej pozornosti. V celosvetovom meradle sa hľadajú cesty, ako ľudstvo od tohto problému keď už nie oslobodiť, tak aspoň do určitej miery ochrániť. Vykorenenie toxikománie, ktoré dnes už nie je iba zdravotníckym, ale aj ekonomickým a sociálnym problémom, by za istých okolností pomohlo zlepšiť celkovú zdravotnú a spoločenskú situáciu vo svete.

Slovenská republika sa stala plnohodnotným partnerom pri plnení úloh spojených s drogovým fenoménom v európskom priestore. Aktívne sa podieľa na rozpracovaní a realizácii zámerov Európskej únie v oblasti Európskej protidrogovej stratégie. Je dôstojným článkom európskej informačnej siete o drogách a drogovej závislosti.⁶²

Základné princípy národnej protidrogovej stratégie:

1. Národná protidrogová stratégia rieši problémy spojené so zneužívaním drog. Jej ústrednou myšlienkou je ochrana verejného zdravia, zvýšenie verejného povedomia, porozumenia a senzitivity k rizikám, súvisiacich s ich zneužívaním v spoločnosti.

2. Je transparentná. Vytvára predpoklady pre zvýšenie zodpovednosti a zmenu postoja verejnosti a celej spoločnosti k zneužívaniu drog ako jeden z predpokladov dosiahnutia stanovených cieľov.

3. Vyjadruje základný rámec pre zákonnosť verejného konania, zameraného na riešenie problémov súvisiacich so zneužívaním drog na základe pravdivých poznatkov a údajov.

4. Tvorí vyvážený, integrovaný, koordinovaný a partnerský prístup v súlade s identifikovateľnými potrebami a problémami, vyplývajúcimi z vývoja drogovej scény a spoločenských a individuálnych dôsledkov ich zneužívania.

5. V súlade s vedecky overenými poznatkami a novými trendmi vytvára predpoklady pre tvorbu dlhodobých stratégií a opatrení, zameraných na budovanie

⁶² Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 4. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevencia/nps09_12.pdf

bezpečného prostredia, ochranu spoločnosti a jednotlivca ich modifikáciu a hodnotenie účinnosti.⁶³

Národná protidrogová stratégia predstavuje komplexný a koordinovaný súbor preventívnych, liečebných, sociálnych, vzdelávacích, kontrolných opatrení a opatrení v oblasti vymáhania práva realizovaných na medzinárodnej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Cieľom národnej protidrogovej stratégie je redukcia užívania drog v spoločnosti, rizík a škôd s tým spojených, znižovanie ponuky s dôrazom na postihovanie organizovaného zločinu zapojeného do nezákonného obchodu s drogami a vymáhanie dodržiavania zákonov súvisiacich s ich výrobou a distribúciou.⁶⁴

Národná protidrogová stratégia sa realizuje v týchto oblastiach:

1. znižovanie dopytu po drogách:

Predchádzať užívaniu drog, rizikám a škodám spojených s ich užívaním jednotlivcovi a spoločnosti. Skvalitňovať intervencie a postupy založené na získaných poznatkoch a dobrých skúsenostiach.

2. znižovanie ponuky drog:

Prostredníctvom spoločného prístupu a spolupráce rozvíjať aktivity zamerané na predchádzanie, odhaľovanie a potlačanie drogovej trestnej činnosti. Úsilie sústrediť na oblasť zneužívaniu prekurzorov, výrobu a distribúciu omamných a psychotropných látok a cezhraničné nelegálne obchodovanie s drogami.

3. koordinácia a spolupráca:

Protidrogová problematika je priestor pre rozvoj koordinácie a posilnenie spolupráce na všetkých úrovniach spoločnosti. Protidrogová politika a stratégia sa musia stať významnou a dôležitou oblasťou občianskej spoločnosti a činnosti odborníkov pôsobiacich v tejto oblasti a tiež priestorom na poskytovanie spätnej väzby

⁶³ Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 7. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevenicia/nps09_12.pdf

⁶⁴ Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 5-6. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevenicia/nps09_12.pdf

týmto štruktúram ako jedného zo zdrojov informovania o plnení stanovených zámerov a cieľov

4. medzinárodná spolupráca:

Skvalitniť efektivitu a účinnosť spolupráce a koordinácie s členskými štátmi v rámci EU a príslušnými medzinárodnými organizáciami. Aktívne sa podieľať na tvorbe vyváženého európskeho prístupu k problémom spojených s drogami.

5. informovanosť, výskum a hodnotenie:

Podpora a rozvoj prístupu založeného na rozšírení poznatkov a informácií o fenoméne drog a pochopení rizík a dôsledkov spojených s ich užívaním pre verejné zdravie a zdravie jednotlivca. Skvalitniť systém monitorovania vývoja drogovej scény a proces hodnotenia prijatých zámerov a cieľov protidrogovej stratégie.⁶⁵

⁶⁵ Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 7-10. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevencia/nps09_12.pdf

4 LEGISLATÍVA TÝKAJÚCA SA PROGRAMU PRIMÁRNEJ PREVENCIE DROGOVÝCH ZÁVISLOSTÍ

V tejto časti by sme chceli spomenúť niekoľko zákonov, ktoré súvisia s drogovou kriminalitou.

Zákon č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriadení a prevádzke protialkoholických záchytných izieb upravuje vymedzenie alkoholických nápojov, vyšetrenie na zistenie alkoholu alebo iných návykových látok a ďalšie podmienky prevádzky protialkoholických záchytných izieb.⁶⁶

Zákon č. 381/1996 Z. z. o Protidrogovom fonde, ktorým sa zriadil sa Protidrogový fond ako neštátny účelový fond, ktorý sústreďuje a poskytuje peňažné prostriedky na prevenciu drogových závislostí, na liečbu a resocializačnú pomoc drogovým závislým osobám vo verejnom záujme.⁶⁷

Zákon č. 139/1998 Z.z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch.

Tento zákon upravuje podmienky na pestovanie, výrobu, kontrolu, veľkodistribúciu, výdaj, používanie na vedecké, výskumné, výučbové a expertízne

⁶⁶ ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR*. [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

⁶⁷ ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR*. [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

činnosti, na dovoz, vývoz a tranzit omamných látok, psychotropných látok a prípravkov.⁶⁸

Zákon č. 140/1998 Z.z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach ustanovuje podmienky na zaobchádzanie s liekmi a so zdravotníckymi pomôckami, na skúšanie liekov, registráciu liekov, schvaľovanie zdravotníckych pomôcok, zabezpečovanie a kontrolu kvality, účinnosti a bezpečnosti liekov a zdravotníckych pomôcok a úloh štátnej správy na úseku farmácie.⁶⁹

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov upravuje postavenie a pôsobnosť Rady pre vysielanie a retransmisiiu, práva a povinnosti vysielateľa, prevádzkovateľa retransmisie, poskytovateľa audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie a právnických osôb alebo fyzických osôb.⁷⁰

Zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame ustanovuje všeobecné požiadavky na reklamu, požiadavky na reklamu niektorých produktov, ochranu spotrebiteľov a podnikateľov pred účinkami klamlivej reklamy a nepripustnej porovnávacej reklamy a reklamy, ktorá je nekalou obchodnou praktikou a pôsobnosť orgánov štátnej správy pri výkone dozoru nad dodržiavaním tohto zákona. Uvedený zákon zakazuje akákoľvek reklamu liekov, ktoré obsahujú omamné látky, psychotropné látky a prípravky.⁷¹

Zákon 377/2004 Z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje podmienky ochrany ľudí pred vznikom závislosti od nikotínu nachádzajúceho sa v tabaku a tabakových výrobkoch, pred škodlivými účinkami fajčenia a pred inými spôsobmi požívania tabakových výrobkov, podmienky predaja, výroby, označovania a uvádzania tabakových výrobkov do obehu.⁷²

⁶⁸ Zákon č. 139/1998 Z.z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch, § 1.

⁶⁹ ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 277.

⁷⁰ ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR* . [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

⁷¹ ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR* . [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

⁷² ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR* . [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

Zákon č. 331/2005 Z.z. o orgánoch štátnej správy vo veciach drogových prekurzorov - ustanovuje pôsobnosť orgánov štátnej správy vo veciach drogových prekurzorov, opatrenia na kontrolu a monitorovanie pohybu a zaobchádzania s drogovými prekurzormi a ukladanie správnych sankcií a pokút za porušenie povinností prevádzkovateľa.⁷³

Zákon 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje oprávnenie súdu rozhodnúť o uložení výchovného opatrenia, prípadne vo výnimočnom prípade rozhodnúť o dočasnom odňatí maloletého zo starostlivosti rodičov, aj proti ich vôli a nariadiť takémuto maloletému dieťaťu pobyt v diagnostických alebo špecializovaných zariadeniach v závažných prípadoch drogovej závislosti môže súd nariadiť aj pobyt v resocializačnom zariadení pre drogo závislých.⁷⁴

Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele – tento zákon upravuje sociálnoprávnu ochranu detí a sociálnu kuratelu na zabezpečenie predchádzania vzniku krízových situácií v rodine, ochrany práv a právom chránených záujmov detí, predchádzania prehlbovaniu a opakovaniu porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb a na zamedzenie nárastu sociálno-patologických javov.⁷⁵

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení zákona č. 650/2005 Z.z., ktorým sa modifikovala úprava drogových trestných činov v zákone č. 140/1961 Zb. Tento zákon sa ruší a zákon č. 300/2005 Z.z. nadobúda účinnosť od 1. januára 2006.⁷⁶

Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení zákona č. 650/2005 Z.z., ktorým sa modifikoval postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu, pôvodne upravený v zákone č. 140/1961 Zb.⁷⁷

Zákon SNR č. 372/1990 Zb., tzv. Priestupkový zákon v znení neskorších predpisov upravuje priestupky, ktoré sú spáchané v súvislosti s drogami.⁷⁸

⁷³ Porov. Zákon č. 331/2005 Z.z. o orgánoch štátnej správy vo veciach drogových prekurzorov, § 1.

⁷⁴ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 278.

⁷⁵ Porov. Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 1, ods. 1.

⁷⁶ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 278.

⁷⁷ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 278.

Zákon NR SR č. 583/2008 Z.z. z 3 decembra 2008 ustanovuje organizáciu a pôsobnosť orgánov verejnej moci v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti a upravuje poskytovanie dotácií zo štátneho rozpočtu na financovanie projektov v uvedenej.⁷⁹

Zákon 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov - ustanovuje klasifikáciu, označovanie, balenie chemických látok a chemických zmesí, testovanie látok, kartu bezpečnostných údajov, zásady správnej laboratórnej praxe, podmienky uvedenia látok a zmesí na trh, podmienky uvedenia detergentov na trh, podmienky vývozu a dovozu vybraných nebezpečných látok a vybraných nebezpečných zmesí, práva a povinnosti výrobcov, dovozcov, následných užívateľov a dodávateľov látok a zmesí, pôsobnosť orgánov štátnej správy vrátane kontroly, dohľad nad dodržiavaním ustanovení tohto zákona a osobitných predpisov a ukladanie a vymáhanie sankcií za porušenie tohto zákona a osobitných predpisov.⁸⁰

⁷⁸ Porov. ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009, s. 278.

⁷⁹ ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR* . [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

⁸⁰ ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR* . [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

ZÁVER

Počas života zažívame mnoho sklamaní, záťažových situácií, mnoho bolestných udalostí, ktoré oslabujú našu osobnosť a môžu nás strhnúť do osídíel zlej moci, ktorú predstavuje droga ako náhradné riešenie pre zmiernenie bolestných udalostí. Príčiny vzniku závislosti sú zložité a nemožno ich vysvetľovať len jednou príčinou. V každom jednotlivom prípade môže vystupovať súhra iných jednotlivých faktorov.

Problém drogovej závislosti v dnešnom svete patrí medzi najdiskutovanejšie témy, nakoľko ohrozuje stabilitu ľudskej spoločnosti. Dnes drogy užíva veľké množstvo populácie a prepadá im stále vekovo nižšia skupina detí, z ktorých takto vyrastajú priskoro „dospelí ľudia“ a ich život končí mnohokrát následkom drog smrťou.

Z rôznych odborných článkov už vieme, že užívanie drog má veľmi blízko ku kriminalite a páchaniu trestných činov pod vplyvom alkoholu či iných omamných látok. Preto je potrebná včasná (primárna) prevencia, ktorá by zabránila výskytu tohto nežiaduceho javu.

Je potrebné venovať patričnú pozornosť kriminálnej etiológii, vykonávať včasný skrining sociálno-patologických javov a systematický vplývať na odstránenie negatívnych fenoménov sprevádzajúcich nesprávnu výchovu detí, nedostatočnú starostlivosť v rodinách, konštituovať systém kontroly vo vzdelávacích zariadeniach, na pracoviskách, adekvátne organizovať voľný čas, vymaniť mladého človeka zo skupiny vykazujúcej asociálne tendencie, odstraňovať príčiny a podmienky kriminality formou preventívnych opatrení a rozvíjať spoluprácu odborníkov s rodinami, školami, uskutočňovať persuzívne a exemplifikačné aktivity zamerané na prevenciu trestnej činnosti formou osvetu a prednášok, vytvárať podmienky dozoru v miestach, kde sa sústreďujú mladí ľudia.

Dúfame, že sa nám pomocou odbornej literatúry domácich a zahraničných autorov, ako aj časopisov a internetových zdrojov, ktoré sa zaoberajú drogovou

kriminalitou podarilo splniť stanovený cieľ a naša práca bude dostatočným prínosom v tejto oblasti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Monografie

BALOGOVÁ, B., MATULAY, M., MATULAOVÁ, T., ŽUPINA, M. *Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2003. 145 s. ISBN 80-8068-183-x.

BUBELÍNI, J. *Aktuálne informácie z prevencie kriminality*. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2000. 86 s.

BUBELÍNI, J. - GAJDOŠ, F. *Aktuálne problémy prevencie kriminality*. Trnava : Policajný inštitút AFG, 2001. 258 s. ISBN 80-968075-2-8.

EMMEROVÁ, I. *Prevencia sociálno-patologických javov v školskom prostredí*. Banská Bystrica : PF UMB, 2007. 129 s. ISBN 978-80-8083-440-1.

GÖHLER, CH. - KÜHN, F. *Falošné vedomie. Kompetentne o drogách*. Bratislava : IKAR, 2001. 142 s. ISBN 80-551-0207-4.

HRONCOVÁ, J. *Sociológia výchovy*. Banská Bystrica : UMB, 1996. ISBN 80-88825-37-7.

HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociálna patológia a jej prevencia*. Banská Bystrica : UMB, 2004. 191 s. ISBN 80-8055-926-0.

HUBINKOVÁ, Z. a kol. *Psychologie a sociologie*. Praha : Grada Publishing, 2008. 280 s. ISBN 978-80247-1593-3.

JANÍK, A., DUŠEK, K. *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum, 1990. 344 s. ISBN 80-201-0087-3.

KRAK, J. – KUKURA, M. 1997. *Vaše šťastie – nezávislosť*. Poprad : Centrum výchovnej a Psychologickej prevencie, 1997. 21 s. ISBN 80-968741-2-9.

- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha : Grada, 2001. ISBN 80-7178-551-2.
- LAJCHOVÁ, E., FANDELOVÁ, E., JUHÁSOVÁ, A. *Vybrané kapitoly zo psychopatológie*. Nitra: Filozofická fakulta Univerzity Konštantína filozofa, 2004. 78 s. ISBN 80-8050-719-8.
- LIBA, J. *Zdravie, drogy a drogové závislosti. Terminologické a výkladové minimum*. Prešov : MC, 2001. 83 s. ISBN 80-8068-036-1.
- LIBA, J. *Výchova k zdraviu a prevencia drogových závislostí*. Prešov : Metodicko – pedagogické centrum v Prešove, 2002. 121 s. ISBN 80-8045-271-7.
- LIPANOVÁ, L. *Drogy a čo naši žiaci?* Košice : Pedagogicko-psychologická poradňa pre stredné školy, 1997.
- LOVASOVÁ, L. – HANUŠOVÁ, J. – HELLEBRANDOVÁ, K. 2005. *Děti a jejich problémy*. Praha : Linka bezpečí, 2005. 142 s. ISBN 80-239-4482-7.
- MATOUŠEK, O. – KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- NEŠPOR, K. *Závislost na práci*. Praha : Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-764-8.
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. Praha : Portál, 2011. 173 s. ISBN 978-80-7367-908-8.
- NOCIAR, A. *Alkohol, drogy a osobnosť*. Bratislava : Asklepios, 2001. 114 s. ISBN 80-7167-044-8.
- ONDREJKOVIČ, P. et al. *Protidrogová výchova*. Bratislava: Veda, 1999. 356 s. ISBN 80-224-0553-1.
- ONDREJKOVIČ, P. et al. *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda, 2001. 310 s. ISBN 80-224-0685-6.
- ONDREJKOVIČ, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : vydavateľstvo SAV, 2009. 580 s. ISBN 978-80-224-1074-8.

ONDRUŠ, D. 1990. *Toxikománia strašiak či hrozba*. 2. prepr. vyd. Martin : Osveta, 1990. 96 s. ISBN 80-217-0141-2.

PAVÚK, A. *Človek a drogy*. Prešov : Prešovská univerzita, 2001. 125 s. ISBN 80-8068-073-6.

ROSENBAUM, M. *Bezpečnosť na prvom mieste*. Bratislava : Drug Policy Alliance, 2002.

ROVNÝ, I. *Preventívne lekárstvo*. Martin : Osveta, 1995. ISBN 80-217-0574-4.

SCHAVEL, M. - ČISECKÝ, F. - OLÁH, M. *Sociálna prevencia*. Bratislava : Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2010. 145 s. ISBN 978-80-89271-22-1.

SOPÓCI, J. - BÚZIK, B. *Základy sociológie*. Bratislava : SPN, 2006. 140 s. ISBN 80-10-00917-2.

VACEK, J. a kol. *Drogová päťročnica*. Banská Bystrica : Závist', 1997. 168 s. ISBN 80-967882-0-5.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha : Portal, 2008. 872 s. ISBN 978-80-7367-414-4.

TURČEK, K. *Psychopatologické a sociálno-patologické prejavy detí a mládeže*. Bratislava : IRIS, 2003. 168 s. ISBN 80-88778-99-9.

Časopisy

GAVALÉR, D. Stav drogovej kriminalita v Slovenskej republike. In *Sociálna prevencia - Drogové závislosti –prevencia Inormačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 15-18.

MRÁZKOVÁ, I. Resocializácia drogových závislostí z pohľadu novej právnej úpravy sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. In *Čistý deň*. ISSN 1336-4243, 2005, roč. 3, č. 4, s. 26-27.

ONDREJKOVIČ, P. Koncepcia prevencie drogových závislostí. In *Sociálna prevencia*. ISSN 1336-9679, 2007, č. 3, s. 14.

ONDREJKOVIČ, P. Prečo ľudia užívajú drogy. In *Sociálna prevencia - Drogové závislosti –prevencia Inormačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry*. 2/2008, roč. 3, s. 11.

Internetové zdroje

ČENTÉŠ, J. *Aktualizácia drogovej legislatívy v SR*. [online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW: http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/aktualizacia_drogove/

Drogy a drogové závislosti. [online] 2010. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW: <http://www.narodnyzdravotnyregister.sk/zajimavosti/30-drogy-a-drogove-zavislosti/>

Národná protidrogová stratégia na obdobie 2009-2012, s. 4. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW:

http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/prevencia/nps09_12.pdf

PAVELOVÁ, E. *Perspektívy sociálnej práce v oblasti závislostí*. [online]. [cit. 2011-11-12]. Dostupné na internete:

<http://www.kpsv.fsvaz.ukf.sk/PhD_konf_zbornik_2009/SUBORY/PDF/02_Pavelova.pdf>

Stav drogových závislostí a kontrola drog v Slovenskej republike. [online] 2011. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW:

http://www.infodrogy.sk/narodnasprava/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=klasifikacia_ttrestnych_cinov_s%20drogami_2008

ŠSTATISTICKÁ ROČENKA 2010. SEKCIA JUSTIČNEJ INFORMATIKY A ŠSTATISTIKY MS SR[online] 2010. [cit. 2011.12.12]. Dostupné na WWW:

<http://www.justice.gov.sk/stat/roc/11/index.htm>

Užívatelia drog vo väzení. [online] 2005. [cit. 2011.10.12]. Dostupné na WWW:
<http://ar2005.emcdda.europa.eu/sk/page082-sk.html>

Závislosti. 2011. [online]. [cit. 2011-11-12]. Dostupné na internete:
<<http://www.zavislosti.webovka.eu/nelatzav.html>>

Zákony

Zákon č. 139/1998 Z.z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch.

Zákon č. 331/2005 Z.z. o orgánoch štátnej správy vo veciach drogových prekurzorov.

Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.